

KÄRNKRAFTSKOMMUNERNA
SWEDISH MUNICIPALITIES
WITH NUCLEAR FACILITIES

Protokoll fört vid sammanträde med KSO styrelse

Datum: fredag den 8 mars 2024

Tid och plats: kl. 13.00 - 15.15. Teamsmöte.

Närvarande

Nyköpings kommun: Saknas närvarande.

Oskarshamns kommun: Andreas Erlandsson (S) och Sven Gunnar Persson (KD).

Varbergs kommun: Ann-Charlotte Stenkil (M), Jeanette Qvist (S) och Kent Norberg (S).

Östhammars kommun: Fabian Sjöberg (M), del av, Lennart Owenius (M). Lisa Norén (S) och Jonas Lennström (S).

Tjänstemän: Kersti Ingemarsson, Östhammars kommun.

KSO- samordnare: Ted Lindquist.

Övriga närvarande

Vid sammanträdet deltar även två externa föredraganden. Den nationella kärnkraftssamordnaren Carl Berglöf och den särskilda utredaren för ny kärnkraft Pernilla Sandgren.

1. Föregående mötesprotokoll

Föreligger protokoll från senaste styrelsemötet den 10 november 2023, som går igenom.

Beslut

Protokollet läggs till handlingarna.

2. Kommunrapporter

Varbergs kommun/lokala säkerhetsnämnden vid Ringhalsverket

Lokala säkerhetsnämnden hade ett sammanträde den 9/2. Vid mötet deltog Vattenfalls ansvariga för utvecklingen av ny kärnkraft Desirée Comstedt och lämnade en rapport om företagets förstudie. Enligt förstudien finns det på Väröhalvön utrymme för 3-5 SMR- reaktorer, men byggnation av fler reaktorer kräver bl. a. en utredning om naturreservatsfrågor i området.

Vattenfalls planer bygger på att staten medfinansierar investeringen. Kommunen har lämnat ett positivt planbesked för att kunna etablera nya reaktorer. Området utgörs av kommunal mark till stor del. Befintligt naturreservat medför samtidigt viss oklarhet. En särskild projektgrupp har därför tillsatts för denna fråga. Ett planprogram ska troligen tas fram. Kommunen har åtagit sig att börja jobba med detta snarast och att personal finns avsatt för detta. Bedömningen är att det tidigast 2030 kan finnas reaktorer på plats. Troligen både traditionella och SMR, men flest av typen SMR. Framkommer också att det finns viss opposition mot byggplanerna. I övrigt löper rivningen av R1 och R2 vidare. Årets revision planeras. Ringhals har ansökt om att få bygga ett förråd för lågaktivt avfall (handskar och kläder) på området i form av containers.

Trafikverket bygger nya dubbelspår och ny järnvägstunnel för att förbättrar tågkapaciteten i regionen. Varbergs kommun utvecklar området runt järnvägsstationen genom att bland annat bygga ett nytt stationshus, mitt i stadens centrum (Jernhusen- projektet). Vidare framkommer att kommunfullmäktige sommaren 2021 antog en detaljplan för att skapa en ny stadsdel i Varberg. Mark- och miljööverdomstolen har i januari i år fastställt kommunens beslut. I samband med planläggning ska områden som är av riksintresse för kulturmiljövården skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada kulturmiljön.

Östhammars kommun/lokala säkerhetsnämnden vid Forsmarksverket

Lokala säkerhetsnämndens senaste sammanträde var den 18/1. På grund av en generationsväxling på Forsmarksverket så har företaget behov av mer personal och rekrytering är därför prioriterat. Samtidigt är arbetsmarknaden i Norduppland överhettad. Ett driftstopp har inträffat i slutet på februari, men verket är igång igen. Driftstoppet pågick i fyra dygn. Det var vid ett servicearbete som det upptäcktes en läcka i en av styrstavarna. SSM har ännu en gång inte deltagit vid ett nämndsmöte som utlovat. Säkerhetsnämndens ordförande anser det märkligt att myndigheten inte meddelade sin frånvaro. Numera är även räddningstjänsten inbjuden till nämndens möten. Säkerhetsnämnden hade ett öppet möte i december 2023 i Skärplinge skola, Tierp kommun nära Forsmark. Bra tillslutning. Ytterligare ett öppet möte planeras i juni i år i Östhammar.

Ledamoten Sven Gunnar Persson ställer en följdfråga rörande öppna möten och vilken kategori av människor som deltar och hur många. Av svaret framgår att de som deltar oftast är de närmast berörda inom beredskapszonen. Vid nämndsmötet i Skärplinge var det 10-12 personer. Inga aktivister.

Vidare framkommer att den 1 mars togs det första spadtaget för den så kallade Geologibyggnaden i Forsmark. Nya kontor och verksamhetslokaler i trä ska byggas för Svensk Kärnbränslehantering, SKB:s verksamhet. Geologibyggnaden kommer att fungera som ett centralt nav för insamling och utvärdering av data från undersökningar och platsövervakning i området. Geologibyggnaden förväntas vara klar i mars 2025. Utöver detta framkommer också att det nu är spännande tider i kommunen genom ett utvecklat näringslivssamarbete med fokus på etablering, kompetensförsörjning och näringslivsfrågor.

Styrelsen diskuterar även frågan om SSM bristande närvaro vid säkerhetsnämndernas möten. Av diskussionen framgår att närvaron vid mötena i Oskarshamn och Varberg är bättre. Vidare framkommer vikten och den stora nyttan av att alla parter sitter kring samma bord.

Oskarshamns kommun/lokala säkerhetsnämnden vid Oskarshamnsverket

Lokala säkerhetsnämnden hade ett möte den 28/2. O3 är igång igen efter ett kort stopp. Produktionsmässigt är driften stabil sedan senaste nedgången i effekt under januari månad.

För närvarande planeras vårens revision som inleds i april och är en medellång revision. Nedmonteringen av O1 och O2 har uppnått cirka 55% i nuläget. Hittills har 9 883 ton (33% av målet på 27 864 ton) monterats ned och rivits.

Av det friklassas cirka 60 %. O2:s reaktortank är nu borta, Demontering av drivdonsbytesmaskin samt kapning av bränsleställ pågår. Vidare framkommer att kompetensförsörjningen även är en utmaning i Oskarshamn när det gäller både OKG:s och SKB:s verksamheter. Helst ska det inte uppstå någon konkurrens mellan dessa båda företag.

Även länsstyrelsen var med på mötet. Av deras information framgår att RDS- mottagarna som nu delas ut inte hämtas ut av mottagarna eftersom de inte har beställt dem. En annan fråga rör kärnkraftsövningarna (KKÖ) där länsstyrelserna har i uppdrag att både planera inför övningarna och följa upp dessa samtidigt som de är övade. Framkommer att det borde vara MSB som sköter planering och upp-följning.

Beslut

Kommunrapporterna anses som mottagna.

3. Uppföljning av regeringens förslag PM "Ny kärnkraft i Sverige"

Regeringen har hösten 2023 lämnat en proposition till riksdagen om ny kärnkraft. Regeringen har även lagt fram en proposition 2023/24:19 till riksdagen om att ta bort nuvarande regler i miljölagstiftningen som hindrar utbyggnad av ny kärnkraft så att det blir möjligt att bygga fler kärnkraftsreaktorer på flera platser. Ikraftträdandet sker den 1 januari 2024. Regeringens kommittédirektiv Ny kärnkraft i Sverige – ett andra steg (Dir. 2023:155) beslutades av regeringen den 2 november. Syftet är att nå målsättningen att Sverige senast år 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion

a) Regeringens nationella samordnare för ny kärnkraft, Carl Berglöf.

Se även externt föredrag sid. 11-13 nedan.

För att säkerställa en kraftfull utbyggnad av ny kärnkraft har regeringen tillsatt en nationell samordnare som ska stödja regeringen i dess arbete med att främja ny kärnkraft. Carl Berglöf utses till nationell samordnare. Carl Berglöf tillträdde tjänsten som nationell kärnkraftssamordnare den 1 februari 2024. Uppdraget ska slutredovisas senast den 31 december 2026.

b) Regeringens särskilda utredare ny kärnkraft, Pernilla Sandgren.

Se även externt föredrag sid. 11-13 nedan.

Regeringen har utsett Pernilla Sandgren som särskild utredare för ny kärnkraft. Den särskilde utredaren ska se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft. Kraven på strålskydd och kärnsäkerhet, i fortsättningen kallat strålsäkerhet, ska vara oförändrat höga. Uppdraget är uppdelat i tre steg med slutdatumen; del 1: 2024-12-30, del 2: 2025-08-29 och del 3: 2026-02- 26.

Utredaren har även gjort en förhandsförfrågan till KSO om intresset av att medverka i en expertgrupp under del 1 av uppdraget. KSO:s ordförande är nominerad. Vid dagens sammanträde framkommer att Andreas Erlandsson nu har fått förordnandet från departementet. Noteras vikten av att KSO- kommunerna finns med i expertgruppen.

Ordföranden informerar även om att han har träffat Kärnfull Next som anser att kärnkraftindustrins företag SKB AB borde förstatligas vid en jämförelse med andra länder.

c) Vattenfalls förstudie om ny kärnkraft vid Ringhals.

Vattenfall har den 19/2 redovisat sin förstudie. Företaget förbereder nu en ansökan till SSM, men har ännu inte bestämt hur många eller vilken typ av reaktorer (storskalig eller SMR) man kommer att bygga.

Enligt förstudien finns det på Väröhalvön utrymme för 3-5 SMR- reaktorer, men byggnation av fler reaktorer kräver bl. a. en utredning om naturreservatsfrågor i området. Vattenfalls planer bygge på att staten medfinansierar investeringen. Ett lokalt samråd kommer att genomföras våren 2024. Företagets målsättning är att en ny reaktor vid Ringhals ska kunna tas i drift i början på 2030- talet.

d) Ny kärnkraft och frågan om nytt kärnavfallsprogram m.a.a nya reaktortyper.

Se del 2 i den särskilde utredarens uppdrag enligt nedan.

Beslut

Uppföljningen med mera anses mottagen.

4. Statskontorets regeringsuppdrag om översyn av s.k. nämndmyndigheter bl. a. de lokala säkerhetsnämnderna

Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att analysera uppgifterna för och organiseringen av de myndigheter under regeringen som leds av en nämnd. Uppdraget ska redovisas till finansdepartementet senast den 13 juni 2024. Det finns totalt 45 nämndmyndigheter. Statskontoret samlar in information från nämndmyndigheterna, departementen, men också andra relevanta aktörer som har information att tillföra till deras översyn/analys. När uppdraget är genomfört och överlämnat till finansdepartement har de, enligt dem själva, ingen möjlighet att rå över vad som händer med slutrapporten. Det kan också vara så att departementet senare remitterar förslagen så det då finns möjlighet för KSO, som inte är remissinstans i nuläget, att lämna ett formellt yttrande.

I samband med översynen har Statskontoret per den 5 februari begärt in svar på en enkät om verksamheten vid de tre lokala säkerhetsnämnderna.

Överenskommelse har träffats med Statskontoret om att KSO:s gemensamma synpunkter m.a.a. översynen ska lämnas senast den 29/2 så att myndigheten har tillgång till dessa i sitt analysarbete. Samordnarens PM med KSO- synpunkter föreligger vid dagens sammanträde. Utöver ovanstående har även en dialog förts vid ett digitalt möte den 6 mars med Statskontorets handläggare. Vid mötet deltog följande från KSO/säkerhetsnämnderna: Andreas Erlandsson, Lennart Owenius, Kersti Ingemarsson, Jennica Toresson och KSO- samordnaren.

Vid dagens sammanträde konstaterar ordföranden att säkerhetsnämnderna nu har besvarat enkäterna om nämndernas verksamhet. Ett dialogmöte har genomförts med myndigheten, som var bra där kommunerna fick framföra sina synpunkter.

Samtidigt slogs fast att kärnkraft är ett nationellt ansvar och inte ett kommunalt ansvar. För övrigt finns det idag inga naturliga kontaktytor gentemot industrin och myndigheterna utöver de lokala säkerhetsnämnderna. Ur en demokrati- och insynsaspekt kan man därför undra var Statskontoret/staten ska göra effektiviseringsvinsterna som regeringsuppdraget till stor del handlar om!?

Beslut

Uppföljningen av översynen och rapporten anses mottagen.

5. Fråga om ev. nya medlemskommuner i KSO

SMR- förstudier pågår på tre befintliga platser/medlemskommuner (Nyköping, Oskarshamn och Varberg). SMR- förstudie pågår även vid Marviken i Norrköpings kommun. Dessutom finns Westinghouse Bränslefabrik i Västerås kommun samt ESS och MAX IV i Lunds kommun (Internationellt centrum som är världsledande inom materialvetenskap och life-science. MAX IV invigdes 2016 och planen är att ESS ska börja leverera forskning 2027).

Finns behov av analys rörande förutsättningarna för eventuellt medlemskap ser ut. Även behov av en plan inför framtiden gällande potentiellt möjliga platser/kommuner m.a.a. regeringens satsning på ny kärnkraft.

Presidiet har beslutat att KSO:s ordförande ska kontakta Västerås kommun och vice ordföranden ska kontakta Lunds kommun. Regeringens planer och lagstiftning för ny kärnkraft kan också komma att innebära nya lokaliseringar.

Vid dagens sammanträde framkommer att presidiet inte har något att rapportera, men att KSO ska fortsätta att följa frågan.

Beslut

KSO fortsätter att följa frågan och rapporter efter kontakterna med Västerås och Lunds kommuner emottas.

Informationen anses i övrigt mottagen.

6. Omvärldsbevakning/ GMF- information

Vid dagens sammanträde informerar GMF- rapportören Fabian Sjöberg, tillika vice president i GMF. Av informationen framgår bland annat att mycket är på gång i GMF under året. Nya medlemmar är på gång och därigenom stärks också europanätverkets ekonomi. Vidare framkommer att belgiska regeringen och IAEA genomför New Nuclear Summit i Bryssel 21/3.22/3. Se punkt 6 c) nedan. Ett framtidssymposium/work-shop om GMF- nätverket genomförs den 15/4-17/4 i Lovisa, Finland. Se punkt 6 d) nedan. Ett USA- besök genomförs i april. Den 18/9-19/9 genomförs ett uppföljningsmöte med det franska nätverket för kärntekniska kommuner, ARCICEN, för att få med dem som medlemmar. GMF Assembly/årsmöte genomförs i Salamanca, Spanien i oktober

a) Rapport från Webinar den 24/1 gällande erfarenhetsutbyte med polska representanter från myndigheter, provins/region- organ, kommuner i norra Polen/Gdanskområdet, m.a.a. landets utbyggnad av kärnkraft i ett antal berörda kommuner. Mötet genomfördes på begäran av de Polska företrädarna.

Vid mötet deltog förutom KSO- samordnaren även Fabian Sjöberg, Östhammar, Mats Rosén, Kävlinge samt samordnaren för GMF och GMF- representanter från Ungern och Storbritannien.

Kan konstateras att nyttan med erfarenhetsbytet är ömsesidigt eftersom kärnkraft inte har byggts i Sverige på över 40 år. Presentationerna från mötet har skickats ut till styrelsen i. s. m. informationsbrevet i februari.

b) Möte GMF Extended Steering Committee den 8 mars e.m.

Ett förberedande möte hålls denna dag inför GMF:s strategi- diskussion i Lovisa, Finland (se punkt d) nedan). Vid mötet deltar Fabian Sjöberg, som vice president i GMF:s presidium.

c) 21/3-22/3 First Nuclear Summit i Bryssel.

IAEA och Belgiska staten är arrangörer. Vid mötet samlas regeringsledare och representanter från kärnkraftsindustrin och olika ideella organisationer på ett kärnenergitoppmöte. Bland annat medlemmarna i det globala partnerskapet för kärntekniska kommuner, Global Partnership of Nuclear Communities, med kommuner från arton länder i Europa, USA och Kanada. Dessa företrädde av europanätverket GMF, Energy Communities Alliance (ECA) USA och Canadian Association of Nuclear Host Communities (CANHC) Kanada. Från KSO deltog Fabian Sjöberg, Östhammars kommun.

Klimatförändringarna och IAEA:s arbete med att stödja utvecklingen av ren energi i lokalsamhället skapar ett behov av detta toppmöte som samlar kommuner, näringsliv och nationella regeringar.

d) 17/4-19/4 Möte i Lovisa kommun, Finland, om strategiska frågor för GMF i framtiden.

Från KSO deltar Fabian Sjöberg, Östhammars kommun och KSO- samordnaren. Programmet för mötet föreligger vid dagens möte.

e) 18/9-20/9 CET- konferens Oskarshamn.

Detta är en uppföljning av den första CET- konferensen 2022. GMF deltog då med ett föredrag.

CET2024 – konvergerande energiteknik och framtiden för Europas energisystem. Hur säkrar vi bäst omställningen till ett klimatneutralt Europa? Vilka investeringar krävs för att motivera lägre priser och ett hållbart energisystem som ger energisäkerhet till Europa? Konferensen kommer att presentera status för nya kärnreaktorprojekt inklusive SMR-teknik och kommer också att diskutera tekniska såväl som regulatoriska aspekter och deras potential för avkarbonisering och elektrifiering av Europa på nationell, regional och lokal nivå. Kärnkraftens livscykel kommer att diskuteras, inklusive avveckling.

Vid konferensen kommer också synpunkter på energimarknadernas roll för att nå klimatmålen att presenteras. Ytterligare ett avsnitt fokuserar på framtidens konvergerande energisystem, som möjliggör integration av vindkraft och sol med energilagring och med kärnkraft, och i synnerhet SMR, som producerar el och väte och tjänster som CO₂-avskiljning och fjärrvärme.

KSO-samordnaren, som avser att delta i konferensen, för en dialog med konferensledningen om eventuell medverkan av representanter från GMF/KSO i programmet.

f) 8/10-9/10 GMF:s årsmöte och seminarium i Salamanca, Spanien.

Årsmötet med det europeiska nätverket för kärntekniska kommuner kommer att avhållas i Salamanca, Spanien.

g) 21/10-25/10 IAEA Stakeholder Engagement Radioactive Waste Management, Vienna.

Årligt möte med inbjudna regeringar från hela världen samt kärntekniska kommuner och andra organisationer.

h) "Local communities in the energy transition - New Nuclear development." Work shop i Saint Vulbas, Frankrike.

Arrangör är det franska nätverket för kärntekniska kommunen, ARCICEN. GMF medverkar i konferensen. Noteras bör att GMF gärna vill ha med Frankrike som medlemmar i nätverket igen.

Fokus för work-shopen ligger på lokalsamhällen i energiomställningen – Utvecklingen av ny kärnkraft.

7. Bokslut per 2023-12-31.

Samordnaren redovisar bokslutet för 2023. De totala kostnaderna uppgår till 342 649 kronor. Årets resultat är beräknat till -52 649 kronor. Den utgående balansen uppgår till totalt 314 974 kronor.

Beslut

Bokslutet per 2023-12-31 godkänns.

8. Revisionsyttrande 2023.

Vid dagens sammanträde föreligger revisionsyttrande från Oskarshamns kommuns auktoriserade revisorer. Av yttrandet framgår att granskningen har utförts enligt god revisionssed samt att revisorerna har granskat KSO:s räkenskaper och att granskningen inte föranleder någon erinran.

Beslut

Styrelsen har tagit del av revisionsyttrande 2023, som anses mottaget.

9. Förslag till verksamhetsberättelse 2023.

Vid sammanträdet föreligger samordnarens förslag till verksamhetsberättelse över det gångna året 2023.

Beslut

KSO:s verksamhetsberättelse 2023 godkänns.

10. Sammanträdesplan -24 – fråga om eventuella revideringar

a) Fråga om ev. revidering av beslutad sammanträdesplan gällande sammanträdestid den 3 maj, kl. 09.00-11.30 (digitalt).

Vid mötet framkommer att både Östhammar och Varberg är förhindrade den 3/5. Alternativa sammanträdestider diskuteras. Därefter flyttas mötestiden från den 3 maj till den 17 maj, f.m. Bekräftelse på ändringen kommer att mejlas till styrelsen.

b) 7-8 november (fysiskt möte i medlemskommun (lunch-lunch)).

Presidiet har föreslagit att styrelsemötet äger rum i Östhammar. Vid dagens sammanträde informerar Fabian Sjöberg om att den så kallade Gimo- konferensen pågår dessa dagar så det är inte optimalt för Östhammars del. Boendet är också ett bekymmer att lösa dessa dagar.

Presidiet får i uppdrag att undersöka alternativa datum. Östhammar har sedermera meddelat föreslagit ny mötestid den 14/11-15/11. Till mötet kommer även ledamöterna i de lokala säkerhetsnämnderna att bjudas in. Ett program för mötet tas fram av KSO- samordnaren och Östhammars kommun.

Beslut

Sammanträdesplanen ändras såtillvida att styrelsemötet den 3/5 flyttas till den 17/5 f.m.

Vidare flyttas mötestiden den 7-8 november till den 14-15 november.

KSO- samordnaren får i uppdrag att tillsammans med Östhammars kommun ta fram ett program för mötet i Östhammar.

11. Strålsäkerhetsmyndighetens avisering av informationsmöte om kärnavfallsfrågor den 10 april, kl.13.00-15.30, cirka. SSMS: huvudkontor i Solna.

Mötet kommer även att kunna följas digitalt. Slutlig inbjudan inväntas.

Under mötet kommer representanter för myndigheten att ge en översiktlig information om det arbete som pågår på myndigheten kring radioaktivt avfall. Regeringen har gett tillstånd enligt lagen om kärnteknisk verksamhet till slutförvaring av kärnavfall och använt kärnbränsle från dagens reaktorer. Nu pågår stegvisa prövningsprocesser enligt kärntekniklagen för ett slutförvar för använt kärnbränsle och utbyggnad av det befintliga slutförvaret för kortlivat radioaktivt avfall. Strålsäkerhetsmyndigheten ska godkänna säkerhetsredovisningar i olika steg innan slutförvaren kan tas i drift. Under mötet informerar myndigheten bland annat om läget för prövningsprocesserna för slutförvaring och mellanlagring.

Samtidigt finns det planer på nya reaktorer i Sverige, med nya avfallsströmmar som inte ryms inom dagens avfallsprogram. Under mötet presenterar Strålsäkerhetsmyndigheten det arbete som pågår med att kartlägga nytt avfall från SMR- reaktorer.

Beslut

SSM:s avisering anses mottagen.

12. SSM:s internationella workshop "Forum on Stakeholder Confidence" (under OECD/NEA) den 23-24 september i Stockholm.

Konferensen kommer att handla om deltagande i processen framåt efter regeringens beslut om ett slutförvar för använt kärnbränsle. Östhammar och Oskarshamns kommuner är inbjudna. Frågan har ställts om workshopen även kan vara av intresse för Ringhals/Varberg med tanke på att det kanske kommer ny typ avfall i. s. m. nya SMR- anläggningar. Varbergs kommun/lokala säkerhetsnämnden vid Ringhalsverket överväger ev. deltagande i konferensen.

Samordnaren är inbjuden att delta i ett förberedande planeringsmöte tillsammans med SSM och Oskarshamns och Östhammars kommuner den 15/3.

Beslut

Informationen anses mottagen.

13. Inbjudan till forskningsinstitutet RISE work-shop "Forskning och innovation för utveckling av svensk kärnkraft" den 19 mars.

Syftet med konferensen är att samla regeringskansli, myndigheter, akademi, forskningsfinansiärer och industri runt rubricerade fråga. Regeringen satsar mycket medel på kärnkraftsrelaterad forskning och under work-shopen för ett samtal om hur dessa medel bör användas. Föredragshållarna kommer att ge olika perspektiv. På work-shopen kommer en fördjupning att ske runt olika teman.

KSO är inbjudet som föredragshållare under temat ” Kärnkraft i lokalsamhället”. Ordföranden Andreas Erlandsson deltar.

Beslut

Inbjudan anses mottagen.

14. Övriga frågor

a) Datum för redovisning av slutrapport från EU- projekt om implementering av EU:s direktiv rörande kärnenergiberedskap i medlemsstaterna.

Sverige/SSM deltog som övad aktör i projektet och GMF/KSO som observatörer. SSM deltar i mötet för att redovisa myndighetens syn på slutrapporten. Myndighetens representant är Jan Johansson. SSM föreslår för sin del den 27/9.

Beslut: Slutrapporten om implementering av EU- direktiv om kärnenergiberedskap och SSM:s redovisning ska ske vid sammanträdet den 27/9.

b) Tänkbara övriga externa föredrag under året:

- Redovisning av förstudier SMR: Vattenfall (Ringhalsverket), Blykalla (Oskarshamns- verket) och Kärnfull Next (Studsvik).
- Externt föredrag om samarbetsprojektet ANITA (Akademisk-industriell kärntekniskt initiativ för att uppnå en framtida hållbar energiförsörjning). Samverkansprojekt mellan stat, akademi och industri. Kartlägger förutsättningarna och bereder vägen för att bygga SMR i Sverige. Föreståndare är Arne Håkansson, professor i tillämpad kärnfysik, Uppsala Universitet.

Beslut: Samordnaren får i uppdrag att kontakta Vattenfalls ansvariga för utvecklingen av Ny kärnkraft Desirée Comstedt och föreståndaren för ANITA- projektet Arne Håkansson om deras medverkan vid nästa sammanträde den 17 maj.

c) Fråga om översyn av KSO mediestrategi.

Nuvarande mediestrategi fastställdes 2010. Mycket har hänt inom kommunikationsområdet och när det gäller energipolitiska frågor och satsningen på ny kärnkraft.

Flera av de lokala säkerhetsnämnderna ser över sina kommunikationsinsatser och hur de ska nå ut med information till olika målgrupper.

Beslut: Vid ett kommande möte ska styrelsen diskutera KSO:s kommunikations- och medieinsatser. Samordnaren får i uppdrag att ta fram ett diskussionsunderlag till mötet.

d) Tillgodohavande/fordran

Samordnaren informerar om att KSO 2020 betalade ett belopp på cirka 50 000 kronor för SAS-biljetter i samband med en planerad studieresa till det nya kärnkraftverket och slutförvaret i Olkiluoto i Finland. Finlandsresan ställdes sedermera in på grund av Pandemin.

Pengarna har sedan dess funnits hos KSO:s anlitate resebyrå Rese Experten i Malmö. Konstateras att det även i nuläget är oklart om eventuella framtida studieresor och därför bör en återbetalning ske till KSO av tillgodohavandet. Styrelsen ser detta som en gemensam KSO- fordran.

Beslut: Samordnaren får i uppdrag att kontakta Rese Experten så att ovanstående belopp/fordran återbetalas till Oskarshamns kommun som administrerar KSO:s ekonomi.

15. EXTERNA FÖREDRAG, REGERINGSKANSLIET – PRESENTATION AV UPPDRAG KRING NY KÄRNKRAFT. KI. 14.00-15.00

a) Nationell kärnkraftssamordnare, Carl Berglöf.

Den nationella samordnarens uppdrag handlar om två saker. Samordnaren ska följa upp hur utbyggnaden av kärnkraften går, men också föreslå kompletterande åtgärder som behövs. Samordnaren ska också vara en kontaktpunkt för de som vill bygga ny kärnkraft för att öka takten i processen. Det finns ett behov av en samordnare med anledning av att frågor kring kärnkraft är spridda på flera ministrar och departement. Carl Berglöf framhåller att det gäller att bevaka så att statsmakten gör rätt saker vid rätt tillfälle. Det är i sammanhanget många ansvariga personer på regeringskansliet som berörs. Dessutom krävs samverkan på europeisk nivå. I omvärlden finns exempel på kärnkraftsprojekt där både budget och tidplaner inte har hållits. Samordnarens uppgift blir att identifiera åtgärder som minskar den risken. Det handlar bland annat om att tillståndprocesser inte ska dra ut på tiden. De aktörer som planerar att bygga kärnkraft i Sverige kan lära sig mycket av reaktorbyggena som har dragit ut på tiden, men det finns också goda exempel att lära av.

Carl Berglöf är placerad på klimat -och näringslivsdepartementet, med månatliga avstämningar med statsministerns stab. I uppdraget ingår även att stötta den särskilda utredaren för ny kärnkraft Pernilla Sandgren i hennes uppdrag. För närvarande är Berglöf i en inläsningsfas när det gäller vad som görs kring ny kärnkraft hos myndigheter och kommuner med flera. Hur förberedda är vi egentligen? Samordnaren ska även vara en väg in för olika aktörer, så att processen ska kunna gå enklare.

Uppdraget kring ny kärnkraft motsvarar mycket den tidigare utbyggnaden av kärnkraft i landet i slutet på 1960- talet. Till stora delar som då, men i en ny kontext och med nytt regelverk. Det handlar också om att skapa finansiella förutsättningar som möjliggör dessa investeringar. Regeringen har även givit en utredare i uppdrag att lämna förslag på modeller för finansiering och riskdelning för nya kärnkraftreaktorer. Utredaren ska ta fram och lämna förslag på modeller för finansiering och riskdelning för nya kärnkraftreaktorer, så att elmarknadens aktörer i konkurrens har möjlighet att bygga ny kärnkraft. Regeringen har även gett en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras. Syftet är att tydliggöra systemansvaret, öka leveranssäkerheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar och att ge fossilfria kraftslag marknadsmässig ersättning för de nyttor de bidrar med till Sveriges energiförsörjning.

Carl Berglöf har tidigare erfarenhet som forskare på Generation 4- reaktorer. Han har även arbetat på Vattenfall och nu senast på Energiföretagen.

Ledamoten Sven Gunnar Persson ställer en fråga om vilken evidens /fakta /forskning det finns som stöder satsningen på ny kärnkraft? Han kommenterar själv att det kanske mer handlar om ett uttryck för en politisk vilja. Av Carl Berglöfs svar framgår att det inte finns någon direkt evidens.

Det handlar mer om att skapa en trovärdighet om att denna utbyggnad är möjlig. I vissa länder kan man bygga i tid.

KSO- samordnaren lyfter vikten av omvärldsbevakning för att ta in omvärldsfaktorer i sammanhanget. Carl Berglöf framhåller att man måste se dessa frågor inom ramen för EU-Taxomin med lika villkor för fossilfri energi.

Samtidigt finns det en global rörelse kring kärnkraft som kan vara både positiv och mindre positiv i sammanhanget. Det leder förhoppningsvis till att fler leverantörer lockas fram än tidigare. Det finns också utmaningar med flaskhalsar på sina ställen. I sammanhanget gäller det att Sverige uppfattas som ett attraktivt land för leverantörerna. Ett nytt regelverk och gynnsamma villkor behövs.

Ledamoten Jeanette Qvist påtalar vikten av politisk enighet. Hon ställer också frågan om när en tidsplan kommer att presenteras med identifierade åtgärder som krävs? Carl Berglöf framhåller att uppdraget slutar 2026, men i nuläget finns ingen färdig tidsplan.

Ordföranden framhåller vikten av långsiktighet i energipolitiken.

KSO- samordnaren pekar på den energipolitiska stabilitet som uppnåddes 2016 genom den så kallade Energiöverenskommelsen i riksdagen. Energipolitiken skulle behöva mer stabilitet och långsiktighet för att uppnå de mål kring ny kärnkraft som riksdagen nu ställt sig bakom. En jämförelse bör därför kunna göras med försvarspolitiken och de Försvarsberedningar som med visst tidsintervall granskar omvärldsfaktorer och säkerhetsaspekterna fortlöpande över tid. Kan det kanske även vara en möjlighet med en Energiberedning för långsiktighet och stabilitet inom energiområdet!? Carl Berglöf menar att det viktiga är stabiliteten och inte minst önskar industrin detta.

b) Särskild utredare ny kärnkraft, Pernilla Sandgren.

Utredningen har antagit namnet ”Kärnkraftsprövningsutredningen”. Uppdraget är uppdelat i tre huvuddelar med olika deadlines enligt nedan:

Del 1:

- Utredda hur tillståndsprövningen av kärnkraftsreaktorer enligt såväl lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet som miljöbalken kan effektiviseras med tydlighet och korta prövningstider som mål.
- Se över ansökningsavgiften enligt förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten och föreslå de ändringar som behövs för ett ändamålsenligt avgiftsuttag som tar hänsyn till nya reaktortyper.

Del 2: Analysera behovet av anpassning och utveckling av det befintliga kärnavfalls- programmet för hantering av avfall från nya reaktorer.

Del 3: Analysera och bedöma behovet av anpassning av regelverket för beredskaps- och planeringszoner och överföring av processparametrar för nya reaktorer på befintliga och nya platser.

För uppdraget finns tre deadlines: del 1: 2024-12-30, del 2: 2025-08-29 och del 3: 2026-02-26.

Pernilla Sandgren har tidigare arbetat på tillsynsmyndigheterna SSM och SSI som jurist och chefsjurist. De senaste åren arbetade hon på Post- och Telestyrelsen. Knutna till utredningen finns även utredningssekreterarna: Aino Obenius Mowitz och fr. o. m. den 1/4 även Kristina Padron och Christina Ericsson.

Till utredningen är även en så kallad Expertgrupp knuten med ett tjugotal representanter. Uppdragen enligt steg 1-3 ovan handlar om effektivisering, men med fortsatt hög strålsäkerhet. En konsekvensutredning ska göras och förslagen som läggs ska vara analyserade enligt utpekade områden. I det arbetet kommer Expertgruppen med sin breda sammansättning att vara till stor hjälp.

Det finns utmaningar för utredningen och ett behov av djuplodande analyser. Samtidigt inte heller glömma det man har och som är på gång inom området. Därför finns ett behov av att synkronisera alla pågående utredningar om möjligt. Andra uppdrag och utredningar är exempelvis en ny moderniserad Kärntekniklag. Den senaste översynen var 2019. Miljötillståndsutredningen ser över Miljöbalken och frågan om tillåtlighetsprövningen kan tidigareläggas?

Även omvärldsfaktorer och ett internationellt perspektiv är viktigt, bland annat Finland.

Pernilla Sandgren avslutar med att konstatera att mycket ska göras på kort tid. Därför krävs att de ledande politiska partierna pratar sig samman. Annars finns en stor risk för låsningar i arbetet med ny kärnkraft. Den särskilda utredaren menar också att jämförelsen med försvarsberedningens arbetssätt kan vara intressant även i dessa sammanhang.

KSO- samordnaren lyfter tillståndsprövningen och möjligheten till kommunal insyn i processen. I sammanhanget är de lokala säkerhetsnämnderna och kommunerna viktiga med den lokala kompetens som finns. Ordföranden lyfter vikten av vetofrågan och demokratiaspekten med kommunal självstyrelse som centrala trots regeringens vetoventil. Öppenhet och insyn med folklig förankring får anses som central i dessa processer. KSO- samordnaren påtalar när det gäller omvärldsfaktorer att KSO genom det europeiska nätverket för kärntekniska kommuner, GMF, har haft erfarenhetsseminarier med både Estland och Polen, som ska bygga ny kärnkraft.

16. Avslutning

Ordföranden framför ett tack till Carl Berglöf och Pernilla Sandgren, regeringskansliet, för två intressanta externa föredrag.

Avslutningsvis tackar ordföranden styrelsen för ett bra möte.

Andreas Erlandsson
Ordförande

Ted Lindquist
Samordnare/Gen.sekr.